

Postrowne słowa k zahajenju

6. fachowego dnja 2plus

Kerstin Wittig

Česćene knjenje a česćeni knježa,
witam Was w mjenje zarjadowarjow – Sakskeho
statneho ministerstwa za kultus, Krajneho zarjada
za šulu a kubłanje kaž tež Rěčneho centruma WITAJ –
cyle wutrobnje na mjeztym 6. fachowy dzeń 2plus.

Za škit regionalnych a mjeńšinowych rěčow je 2023
wuznamne lěto. Přerjeho měrca 2023 je tomu 25 lět,
zo płaći Europska charta regionalnych abo mjeńšino-
wych rěčow. Pječadwaceći sobustawskich statow
Europskeje rady ratifikowachu chartu a su z tym
zawjazk k škitej 80 regionalnych abo mjeńšinowych
rěčow na so wzali.

Mysl charty je, zo mjeńšinowe rěče jenož potom
wobsteja, hdyž eksistuja mnohostronske składnosće
rěčenja. Tohodla su wšitke wobdźělene kraje k tomu
namotwjene, wužiwanje wotpowědnych rěčow
wšudže w zjawnym žiwjenju spěchowac, wosebje pak
přez wučbu rěčow w šulach. Koncept 2plus přinošuje
rozsudnje k přesadženju charty, z tym zo bytostnje
k spěchowanju hornjoserbskeje rěče přinošuje.

Lětsa woswjećimy nastupajo koncepta 2plus
tohorunja jubilej. Před 10 lětami – w šulskim lěće
2013/2014 – bu koncept regularnje do šulskeho džěta
zawjedzeny. W praksy bu jedna generacija šulerkow
a šulerjow za cyły šulski čas na zakładnej a wyšej šuli
po koncepcje 2plus wuwučowana. Nadźijamy so
a přejemy sej, zo tući něhdyši šulerki a šulerjo serbsku
rěč po zakončenju šule dale wužiwaja a přichodnej
generaciji dale dawaja.

Za Was jako wučerki a wučerjow woznamjenja
jubilej, zo sće w zaštych 10 šulskich lětach mnoho-
stronske nazhonjenja z konceptom zdobyć móhli.
Waše nazhonjenja počahuja so na wučbu w předmjeće
serbsčina a wučbu w bilingualnych wěcnofachowych
předmjetach.

Waše nazhonjenja pak sahaja wo wjele dale, doko-
lž je 2plus wjace hač wučba. Koncept pokazuje, zo so
šulske žiwjenje wot dweju rěčow a kulturow postaja,
při čimž zabjerjetej serbska rěč a kultura klučowe
pozicije. Wy sće w minjenych 10 lětach wjele zdoko-



nje, zo bychmy tutomu narokej wotpowědowali.
Na šulach wobsteja za cyły čas šulskeho žiwjenja
mnohostronske aktiwity k nałożowanju a spěcho-
wanju serbskeje rěče. Za tute wukony słuša Wam
wulki džak!

Džensniši fachowy dzeń wotewri přeni raz
we wjetšim ramiku móžnosć, zo swoje nazhonjenja
dale dawaće. Smy w přihotach zarjadowanja wšitke
šule prosyli, přinošk za wiki móžnosćow spřihotować.
Džakuju so wšitkim akteram, kotřiž z idejemi a angaže-
mentom wiki sobu wuhotuja. Přinoški maja Wam
impulsy za Waše pedagogiske džěto dać a při tym
pomhać, mnohostronske nazhonjenja druhich
koleginow a kolegow wužiwać. Wiki móžnosćow pak
maja tež k tomu přinošować, šulsku a předmjety pře-
sahowacu wuměnu a zhromadne džěto mjez šulemi
zesylnić. Pola druhého wothladać njeje džensa jenož
dowolene, ale wuraznje přate!

Wučerki a wučerjo njejsu džensa hižo jednotliwi
wojowarjo. Mnohe nadawki w šuli so wuspěšnje
w zhromadnym skutkowanju wučerkow a wučerjow



z druhimi profesijami zmištruju. Knjeni Schönwälder, šulskej nawodnicy Curiejoweje zakładneje šule w Budyšinje, džakuju so cyle wutrobnje za to, zo budže naš fachowy dzeń z přinoškom wo džěle w a z multi-profesionalnym teamom wobohać.

Čeścene knjenje a česceni knježa, džesać lět 2plus rěka tež, zo stajimy docpěte na pruwowanišćo. Tohodla so koncept tuchwilu ewaluěruje. W běhu poslednjeho fachoweho dnja a na dalšich wuradźowanjach smy Was wo zaměrach a wobsahach ewaluacije informowali. Nimo toho běchu za ewaluaciju społnomócnjene wosoby na městnje we Wašich šulach. Tež hdyž njeje ewaluacija hišće wotzamknjena, chcemy Was džensa wo aktualnym stawje a – dalokož hižo móžno – wo přěních wuslědkach informować.

2plus je inowatiwny koncept přiswojenja rěče, kotryž zaruča přezcytny wjacerěčny kubłanski poskitk wot zakładneje šule hač ke gymnazijej. Čěžišćo je tuž na ewaluaciju rěčnych kompetencow šulerkow a šulerjow wusměrjene.

W zašłym šulskim lěće wotmě so najprjedy wupruwowanska faza z wobdźělenjom Serbskeho gymnazija w Budyšinje, Serbskeje wyšeje šule Worklec a wyšeje šule w Slepom. Wupruwowanska faza je so přez projektowu skupinu Serbskeho instituta přewjedła. K tutej skupinje słušeja knjez Jan Bogusz, knjeni Manuela Smolina, knjeni dr. Leńka Šotćina

a knjeni dr. Jana Šotćina. Witam Was cyle wutrobnje.

Projektowa skupina je w krótkim času zdokonjała, wupruwowansku fazu koncepcionelnje a organizatorisce planować a w praksy zwoprawdźić. Mjeztym předleža z wulkej napjatosću wočakowane wuslědky z wupruwowanskeje fazy. Wjeselu so jara, zo nam knjeni dr. Šotćina tute wuslědky džensa předstaji. Wuslědky njejsu jenož za na wupruwowanskej fazy wobdźělene šule wažne. Rěčne spěchowanje započnje so hižo w pěstowarni a so w zakładnej šuli pokročuje. Pod tutym hladanišćom su docpěte rěčne kompetency wuslědk cyłkowneho kubłanskeho puča šulerkow a šulerjow.

Ewaluacija wopřija nimo toho tež naprašowanja šulskich wjednicow a šulskich nawodow, wuwučowacych, šulerkow a šulerjow kaž tež staršich.

Wodženska skupina 2plus je jara intensiwnje wo móžnych wobsahach naprašowanja diskutowała a štyri čěžišća wudžěła:

1. šula jako rěčny rum,
2. ramikowe wuměňjenja a podpěra šulow při zwoprawdženju koncepta 2plus,
3. kooperacija šulow mjez sobu kaž tež z předšulskimi a zjawnymi zarjadnišćami kaž tež
4. zhromadne džěło šule a staršich.

Za knjeza prof. Flötera a knjeni Baunack wobsteješe jedyn z přěních nadawkow w tym, w krótkim času z tutych čěžišćow detailěrowane ewaluaciske prašenja

wotwodžeć a specifiske naprašniki za cilowe skupiny wuwić. Po tym wotměchu so naprašowanja. Na zaktádže mnóstwa datow njeje wuhódnoćenje hišće wotzamknjene. Witam knjeza prof. Flötera wutrobnje. Wón nas džensa wo aktualnym stawje a dalšim postupowanju hladajo na naprašowanja informuje.

Ani wuslědky zwěšćenja rěčneho stawa ani wuslědky naprašowanjow njebudu so za to wužiwać, ranking šulow přewjesć. Naš zhromadny nadawk wobsteji w tym, wěcownje a konstruktiwnje z wuslědkami ewaluacije wobchadžeć. Wone maja so jako pomoc za dalše džěto zrozumić a stanu so z najwažnišej strategiskej resursu za dalewuwiće koncepta. Informacije wo kwalice přesadženja koncepta maja wulki wuznam za Was w šulach, ale tež za sobudžětačerki a sobudžětačerjow Krajneho zarjada za šulu a kubtanje a kultusoweho ministerstwa a nic naposledk za wodžensku skupinu.

Jako wuslědk ewaluacije maja so konkluzije za dalše džěto wšitkich wobdžělenych wotwodžeć a dalše móžnosće podpěry za šulsku praksu wuwiwać. K hižo wobstejacym wobstajnym podpěranskim a dalekubłanskim poskitkam liča kursy Serbskeje rěčneje šule runje tak kaž džensniši fachowy džen.

Zo by so fachowy džen wotměć móht, je swědomite džěto trěbne – započínajo wot wobsahoweho a financneho planowanja, přez zdobywanje referentkow a referentow hač k organizatoriskemu přihotowanju a přewjedženju.

Na tutym městnje džakuju so wšitkim, kotřiž su minjene měsacy cyle intensiwnje na přihotach zarjadowanja sobu skutkowali. Wosebity džak słuša knjeni dr. Brězanowej, knjeni Kretschko-Ulbrich a knjezej Handrikej kaž tež cytemu teamej Rěčneho centruma WITAJ. Runje tak džakuju so wšitkim referentkam a referentam, kotřiž budu džensa k dobremu poradženju zarjadowanja přinošować.

K poradženju fachoweho dnja słuša pak tež, zo je wšitko wot schadžowanišća a jeho techniskeho wuhotowanja přez zastaranje hač k přijězdej a wotjězdej wothłosowane. W tym zwisku plaći mój džak Slepjanskej gmejnje, firmje „Leib und Seele“, kotraž nas džensa zastara, kaž tež firmje Bjarsch a busowemu předewzaću Schmidt za dobre a njekomplikowane zhromadne džěto.

Knjeni Rübesomej a knjezej Hrehorej džakuju so za to, zo staj zmóžniłoj, zarjadowanje džensa w tutym atraktiwnym nowym šulskim twarjenju přewjesć a zo šulski kompleks tež hnydom zhromadnje z něhdyšim šulskim nawodu knjezom Goldsteinom předstaja.

Posledni króc chcu džensa wólbú terminu facho-

weho dnja narěčeć. Wy znajeće zawěsće wšitcy přisłowo „Wšitkim ludžom prawje činić, je wuměłstwo kotrež nihtó njemóže“. To přitřjehi tež za wólbú terminu za fachowy džen. Tutón termin ma so z krutej wulkosću w planowanju šulow, ale tež we wosobinskim planowanju kóžděho jednotliwca stać. Wy wěsće, zo běchmy šulam tři terminy na wuběr stajili a naprašowanje přewjedli. Za žadyn z třoch terminow so wjetšina njerozsudži.

Potajkim smy w šulskim lěće 2022/2023 fachowy džen sobotu po nazymskich prózdninach přewjedli. W tutym šulskim lěće přewjedžemy zarjadowanje – po tym, zo so to sčasom připowědži – w přihotowaniskim tydženju, dokelž bě so to wot nimale počójcy šulow we wuslědku naprašowanja tak přało.

We wuslědku mnohich rozmołwow, hižo w běhu poslednjeho fachoweho dnja a w přihotach džensnišeho zarjadowanja, wotměje so fachowy džen wot šulskeho lěta 2024/2025 trajnje sobotu po nazymskich prózdninach. Wy sće potajkim hižo džensa wutrobnje na přichodny fachowy džen **26. oktobra 2024** přeprošeni.

Slědowace wobsahowe a organizatoriske přičiny rěča za tutón rozsud:

1. Z tutym terminom njepřežadamy nikoho wot Was. Hač do nazymskich prózdnin je přeni wotrězk šulskeho lěta zmištrowany. Nazymske prózdniny zmóžnjeja nimo toho wočerstwjenksku fazu po napinacym starće do noweho šulskeho lěta.
2. Kubłarki a kubłarjo hortow přeja sej wobdžělenje na fachowym dnju. To njemóže so na jednym dnju tydženja w přihotowaniskim tydženju realizować.
3. Dobywanje referentkow a referentow so wolóži, dokelž je dowolowy čas nimo.
4. Wolóžimy šule, kotrež w přihotowaniskim tydženju druhe wulke zarjadowanja přewjedu, na přikład šulski zachod.
5. Wólba kmaneho schadžowanišća so wolóža. W přihotowaniskim tydženju njejsu někotre městnosće dla zawjedženja šule abo při jara horcych temperaturach wužiwajomne.
6. Wosebity poskitk za staršich na předwječoru fachoweho dnja je jenož zwonka dowoloweho časa zmysłapoŕny a ma so dale wjesć.

Nadžijam so, zo nam džensniše zarjadowanje nowe dopóznaća a dohlady sposrědkuje, zhromadne skutkowanje w šulach a mjez šulemi skruća a nam trěbnu fachowu podpěru a trěbnu motiwaciju za dalše zmištrowanje našich nadawkow da. W tutym zmysle přeju nam džensa zajimawy a wuspěšny džen.